گـــــروپ و
مـــەزهـــەبە
ئیسلامیەکان
لە سەردەمی خیلافەتدا

38835

ۆ بورهان محەمەد ئاکۆیی
رسوی سەلاحەدین / بەشی میژوو

Preview sample - page 1 of 9 - Soran University Academic Digital Library

لەبڵاوکراوەکانی خانەی چاپ و پەخشی ڕێنما

زنجیرە ١٠٠٠

ناسنامەی کتێب

گروپ و مەزهەبە ئیسلامیەکان لە سەردەمی خیلافەتدا

❖ نووسینی: پ.د.ئاکۆ بورهان محەمەد ئاکۆیی

❖ بابەت: لێکۆڵینەوە

❖ دیزاینی و بەرگ: فواد کەوڵۆسی

❖ نۆبەتی چاپ: چاپی یەکەم

❖ ساڵی چاپ: ٢٠٢٣

❖ شوێنی چاپ: چاپخانەی گەنج

❖ تیراژ: ١٠٠٠

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارە سپاردن: (١٩١١)ی ساڵی ٢٠٢٣ی پێدراوە.

ناونیشان:

سلێمانی ــ سابوونکەران ــ نێوان گەراجی عوسمانی تەمین و شوقەکانی تەکیە پووتە.

ژمارەی مۆبایل: (٠٧٧٠١٥٧٤٢٩٣) (٠٧٥٠١١٩١٨٤٧)

Preview sample - page 2 of 9 - Soran University Academic Digital Library

پێڕست

پێشەکی ١١
هۆکارەکانی سەرهەڵدانی گروپە نیسلامیەکان ١٧
خەوارج و گروپەکانی ٣٤
المحکمه: ٣٥
الحروریه: ٣٥
الشراه: ٣٦
المارقه: ٣٦
اهل النهروان: ٣٦
الوعیدیه: ٣٦
الناصبه: ٣٧
لەدیارترین گروپەکانی خەوارج ٣٩
١ -نەزاریقە: ٣٩
٢ - نیباضیە: ٤٣
أ - حەفصیە: ٤٥
ب - حارثیە: ٤٦
ت - یەزیدیە: ٤٦
٣ - الصفریه (صوفەریە): ٤٩
٤- نەجدات: ٥١

Preview sample - page 3 of 9 - Soran University Academic Digital Library

٥- مەجارەکە ٥٣
٦- ئەعالیبە: ٥٦
٧- شەبیبە ٥٨
٨-بەیهەسیە ٥٨
شیعە و گروپەکانی ٦٠
گروپەکانی شیعە ٦٣
١ - کەیسانیە: ٦٣
گروپەکانی کەیسانی ٦٦
أ - داشمیە: ٦٦
ب - بەیانیە: ٦٦
ت -رەزامیە: ٦٧
ث -حەربیە: ٦٧
٢ - زەیدیە ٦٨
گروپەکانی زەیدی ٧٤
أ -جارودیە: ٧٤
ب -سلیمانیە یا جەریریە: ٧٥
ت -صالحیە و بوتریە: ٧٥
گروپەکانی ئیسماعیلیەکان ٨٣
أ-خالصیە: ٨٣
ب-موبارەکیە: ٨٣
ت-ئیسماعیلی واقفە: ٨٣
ث-ئیسماعیلی مەباحی یاخود نزاری: ٨٣

Preview sample - page 4 of 9 - Soran University Academic Digital Library

ج -نیسماعیلی موستەعلیە : ٨٧
ح -بوهرا : ٨٧
خ-قەرامیتە : ٨٨
د -صلیحی: ٩٢
٤- نەصیری یا عەلەوی ٩٥
٥- نیمامی جەعفەری ٩٧
٦- ناووسی و واقفە ٩٨
٧-دوازدە نیمامی ٩٩
٨- کاملیە ١٠٧
٩-محەمەدی ١٠٨
١٠- باقریە ١٠٨
١١-شومەیتیە ١٠٩
١٢-نەفتەحیە ١٠٩
١٣-موسەویە ١١٠
١٤-قەتعیە ١١٠
١٥-زراریە ١١٠
١٦-یونسیە ١١٠
١٧-شەیتانیە ١١١
١٨-عەلبانیە ١١١
گروپە زندەڕۆکانی شیعە ١١٢
١-بەیانی ١١٢
٢-موغیریە ١١٢
٣-حەربیە ١١٣
٤-مەنصوریە ١١٤
٥-جەناحیە ١١٤
٦-خیتابیە ١١٥

Preview sample - page 5 of 9 - Soran University Academic Digital Library

٧-غورابیه ١١٧
٨- موعه‌وه‌زیه ١١٧
٩-نه‌ریعیه و نوعیزیه ١١٨
مورجیئه ١٢٠
مورجیئه‌و سیاسه‌ت ١٢٢
بیروڕاکانی مورجیئه: ١٢٥
گروپه‌کانی مورجیئه ١٢٥
کیلابیه: ١٢٥
که‌رامیه: ١٢٦
یونسیه: ١٢٧
غه‌سانیه: ١٢٧
تومنیه: ١٢٧
پویانیه: ١٢٧
مه‌ریسیه: ١٢٧
عه‌بیدیه: ١٢٨
صالحیه: ١٢٩
جه‌بریه (ناچاری) ١٢٩
١- جه‌همیه ١٣٠
بیروباوڕی جه‌همیه ١٣٤
٢-نه‌جاریه ١٣٥
٣-ضیراریه: ١٣٧
موعته‌زیله (القدریه / خۆکرده) ١٣٩
بنه‌ماکانی هزری موعته‌زیله ١٤١
گروپه‌کانی موعته‌زیله: ١٤٢
واصلیه: ١٤٣
عه‌مریه: ١٤٣
هوزەیلیه: ١٤٣

Preview sample - page 6 of 9 - Soran University Academic Digital Library

نیزامیه : ١٤٣
ثومامیه: ١٤٤
موعەمەریە : ١٤٤
بشریە : ١٤٥
هیشامیه : ١٤٥
مەردارىە : ١٤٦
جەعفەریە : ١٤٦
نیسکافیه : ١٤٧
خابتی و حەددسی: ١٤٧
صالحیه : ١٤٧
جاحزیه : ١٤٧
شەحامیه : ١٤٨
خەیاتیه : ١٤٨
جبانیه : ١٤٨
کەعبیه : ١٤٩
بەهشەمیه : ١٤٩
نەسواریه : ١٤٩
موعتەزیلەو سیاسەت ١٥١
نەشعەری ١٥٤
بیروباوەرەکانی نەشعەریە ١٦١
ماتریدی ١٦٦
بیروباوەرەکانی ماتریدی ١٦٨
مەزهەبی حەنەفی ١٧٣
مەزهەبی مالکی ١٧٩
مەزهەبی شافعی ١٨٤
مەزهەبی حەنبەلی ١٩٠
سۆفیزم و تەریقەتەکانی ١٩٦

Preview sample - page 7 of 9 - Soran University Academic Digital Library

ناودارترین تەریقەتە سۆفیگەریەکان ٢٠٦
١-تەریقەتی بەدەوی و نەحمەدی: ٢٠٦
٢-تەریقەتی دەسوقی: ٢٠٦
٣-تەریقەتی شازلی: ٢٠٧
٤-تەرقەتی بەکتاشی: ٢٠٧
٥-تەریقەتی مەولەوی: ٢٠٧
٦-تەریقەتی قادری: ٢٠٨
٧-تەریقەتی نەقشبەندی: ٢١٠
وەهابیەکان ٢١٥
پاشکۆکان ٢١٩
لیستی سەرچاوەکان ٢٣٣

Preview sample - page 8 of 9 - Soran University Academic Digital Library

لە ناوەڕۆکی ئەم کتێبەدا باسەکەمان تەرخانە بۆ هۆکارەکانی لێکترازان و سەرهەڵدانی گروپە ئیسلامیەکان، هاوشانی باسکردنی ئەو ناکۆکی و لێکترازانانەی لە سەرەتای ئیسلامدا هەبووە. دواتر باسمان لە یەکەی یەکەی ئەو گروپانە کردووە کە لە هەناوی کۆمەڵگەی ئیسلامی ئەوکات بەدیارکەوتوون، لە گروپەکانی خەوارج و گروپەکانی شیعە و موعتەزیلە و مورجیئە و جوهەمی و ئەشعەری و ماتریدی و ئیسماعیلیە و قەرامیتە و دەیان گروپی دیکە، جا بۆ نووسینی ئەم بابەتە پشتمان بە چەندین سەرچاوەی ڕەسەن و ژێدەر بەستووە وەکو کتێبەکانی (الفرق بين الفرق)ی (البغدادي) و (الملل والنحل)ی (الشهرستاني) و (مقالات الاسلاميين واختلاف المصلين)ی (الاشعري) و (فضائح الباطنية)ی (الغزالي) و (الفصل فى الملل والاهواء والنحل)ی (ابن حزم) و (التبصير في الدين و تمييز الفرقة الناجية)ی (الاسفراييني) و چەندین کتێبی دیکە کە لەلیستی سەرچاوەکان ناماژەیان پێکراوە.

Preview sample - page 9 of 9 - Soran University Academic Digital Library